

मृद व जलसंधारण विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांचे अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय मृद व जलसंधारण समिती गठीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

मृद व जलसंधारण विभाग

शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०२५.क्र.प्र/९१/E-१४४३९६८/जल-७

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक : १३ फेब्रुवारी, २०२६

वाचा:-

१. मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र.जशिअ-२०२२/प्र.क्र.३०२/जल-७, दि.०३ जानेवारी, २०२३.
२. मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र.जशिअ-२०२४/प्र.क्र.२८/जल-७, दि.०५ फेब्रुवारी, २०२४ आणि दि.२७ सप्टेंबर, २०२४.
३. मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र.जशिअ-२०२५/प्र.क्र.१२/जल-७, दि.१२ मार्च, २०२५.

प्रस्तावना :-

संदर्भ क्र.१ मध्ये नमूद शासन निर्णय, दि.०३ जानेवारी, २०२३ अन्वये राज्यात जलयुक्त शिवार अभियान २.० राबविण्यात येत असून सदर अभियानाचा आढावा, संनियंत्रण व प्रभावी अंमलबजावणीसाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय समिती आणि उपविभागीय अधिकारी (प्रांत) यांच्या अध्यक्षतेखाली तालुकास्तरीय समिती गठीत करण्यात आली आहे. सदर जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय समितीमध्ये संदर्भ क्र.२ मध्ये नमूद शासन निर्णयान्वये सुधारणा करण्यात आली आहे.

तसेच संदर्भ क्र.३ मध्ये नमूद शासन निर्णय, दि.१२ मार्च, २०२५ अन्वये राज्यात गत वर्षामध्ये विविध योजनेअंतर्गत झालेल्या मृदसंधारण व जलसंधारण कामांची प्रत्यक्ष स्थळ पडताळणी (Ground Truthing) करणेबाबत मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्यात आल्या असून सदर कार्यक्रमाच्या प्रगती, कार्यवाहीबाबत आढावा आणि संनियंत्रणासाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय समिती आणि उपविभागीय अधिकारी (प्रांत) यांच्या अध्यक्षतेखाली तालुकास्तरीय समिती गठीत करण्यात आली आहे.

राज्य शासनाच्या धोरणात्मक योजनांमध्ये प्रत्यक्ष अनुभव व प्रतिक्रिया समाविष्ट करून कार्यक्षम, परिणामकारक आणि लोकाभिमुख प्रशासन निर्माण करण्याच्या दृष्टीने अभ्यास करण्यासाठी विभागीय आयुक्त, छत्रपती संभाजीनगर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती स्थापन करण्यात आली होती. सदर समितीने संदर्भ क्र.१ ते ३ मधील नमूद शासन निर्णय हे जलयुक्त शिवार, पाणलोट क्षेत्र विकास आणि मृद व जलसंधारण कामकाजाची पाहणी — दुरुस्तीशी निगडित असून सदर सर्व योजनांची अंमलबजावणी मृद व जलसंधारण विभागामार्फत करण्यात येत असल्याने सदर शासन निर्णयातील समित्यांचे एकत्रीकरण करण्याची शिफारस केलेली आहे. सदर शिफारशीस अनुसरून शासनाने पुढील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

संदर्भ क्र.१ ते ३ मध्ये नमूद शासन निर्णयातील जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय समित्या रद्द करण्यात येत असून मृद व जलसंधारणाच्या अस्तित्वातील आणि भविष्यात येणाऱ्या योजनांचे अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समित्या गठीत करण्यात येत आहेत.

जिल्हास्तरीय मृद व जलसंधारण समिती

अ.क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१.	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सह अध्यक्ष
३.	उपवनसंरक्षक, वनविभाग	सदस्य
४.	उप जिल्हाधिकारी (रोहयो)	सदस्य
५.	कार्यकारी अभियंता (ग्रामिण पाणी पुरवठा), जिल्हा परिषद	सदस्य
६.	जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (ल.पा), जिल्हा परिषद	सदस्य
७.	वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा	सदस्य
८.	विभागीय वन अधिकारी, सामाजिक वनीकरण विभाग	सदस्य
९.	कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग	सदस्य
१०.	जिल्हा अधीक्षक कृषी अधिकारी	सदस्य
११.	संबंधित क्षेत्रातील तज्ञ व्यक्ती/ अशासकीय संस्था (निमंत्रित)	अशासकीय सदस्य
१२.	जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग	सदस्य सचिव

तालुकास्तरीय मृद व जलसंधारण समिती

अ.क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१.	उपविभागीय अधिकारी (प्रांत)	अध्यक्ष
२.	गटविकास अधिकारी	सह अध्यक्ष
३.	उपविभागीय कृषि अधिकारी	सदस्य
४.	तहसिलदार	सदस्य
५.	उपविभागीय अभियंता (ग्रामिण पाणी पुरवठा), जिल्हा परिषद	सदस्य
६.	उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी, (ल.पा), जिल्हा परिषद	सदस्य
७.	वन परिक्षेत्र अधिकारी, वन विभाग	सदस्य
८.	वन परिक्षेत्र अधिकारी, सामाजिक वनीकरण विभाग	सदस्य
९.	उपविभागीय अभियंता, जलसंपदा विभाग	सदस्य
१०.	तालुका कृषी अधिकारी	सदस्य
११.	संबंधित क्षेत्रातील तज्ञ व्यक्ती/अशासकीय संस्था (निमंत्रित)	अशासकीय सदस्य
१२.	उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग	सदस्य सचिव

२. उपरोक्त नमुद जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय मृद व जलसंधारण समित्यांची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल.

- मृद व जलसंधारण विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या जलयुक्त शिवार अभियान २.० (शासन निर्णय, दि.०३ जानेवारी, २०२३) आणि मृदसंधारण व जलसंधारण कामांची प्रत्यक्ष स्थळ पडताळणी (शासन निर्णय, दि.१२ मार्च, २०२५) या योजनांचे अंमलबजावणी व संनियंत्रण करणे.
- मृद व जलसंधारण विभागाच्या योजनांच्या अंमलबजावणीसाठी योजनेंतर्गत काम करणारे जिल्ह्यातील व तालुक्यातील संबंधित विभाग व यंत्रणा यांना जबाबदाऱ्या वाटून देणे, योजनेच्या प्रगतीसाठी उद्दिष्ट ठरविणे, अंमलबजावणीचे वेळापत्रक निश्चित करणे, आवश्यकतेनुसार विविध विभागाच्या अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांच्या नियुक्त्या करणे, त्यांना वेळोवेळी गरजेनुसार निर्देश देणे, केलेल्या कार्यवाहीचा आणि प्रगतीचा आढावा घेणे ई. सर्व अधिकार समितीस राहतील.
- मृद व जलसंधारण संबंधीच्या सध्याच्या अस्तित्वातील आणि भविष्यात येणाऱ्या योजनांची अंमलबजावणी परिणामकारक होण्यासाठी, जलसंधारण क्षेत्रामध्ये उल्लेखनीय काम केलेल्या २ तज्ज्ञ व्यक्ती आणि २ अशासकीय संस्थांचे प्रतिनिधी यांना जिल्हास्तरीय व तालुकास्तरीय समितीवर निमंत्रित सदस्य म्हणून घेण्यासाठी संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी शासनास प्रस्ताव सादर करणे.

३. संदर्भ क्र.१ ते ३ मध्ये नमूद शासन निर्णयातील इतर तरतुदी व सूचना कायम राहतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्यांचा संकेतांक २०२६०२१३१३०११५२०२६ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्य आदेशानुसार व नावाने,

(देवेंद्र भामरे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. सभापती, विधान परिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
३. मा. अध्यक्ष, विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
४. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. उपमुख्यमंत्री (नगरविकास) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. उपमुख्यमंत्री (राज्य उत्पादन शुल्क, क्रीडा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. मंत्री, मृद व जलसंधारण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. सर्व मा. मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. राज्यमंत्री, मृद व जलसंधारण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१०. मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/विधान सभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
११. सर्व सन्माननीय विधानपरिषद/विधानसभा सदस्य.
१२. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
१३. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

१४. महालेखापाल (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) - १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.
१५. सर्व विभागीय आयुक्त,
१६. आयुक्त, मृद व जलसंधारण, छत्रपती संभाजीनगर.
१७. सर्व जिल्हाधिकारी,
१८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
१९. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
२०. सर्व प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी,
२१. सर्व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग,
२२. वरिष्ठ कोषागार अधिकारी, पुणे / छत्रपती संभाजीनगर,
२३. जल-७, निवड नस्ती.